

В статье охарактеризованы особенности и роль гуманитарной подготовки экономистов. Отмечены основные недостатки и современные требования к содержанию гуманитарной подготовки как составляющей части профессионального образования будущих экономистов.

Ключевые слова: гуманитаризация образования, гуманитарная подготовка, профессиональные качества экономиста, экономическая компетентность.

In the article the peculiarities and the role of economists' humanitarian training are regarded. Its main shortcomings and modern demands to its content as the part of future economists' professional education are defined.

Key words: humanitarian training, professional qualities of economists', professional competences of economists'.

Співаковська-Ванденберг Є. О.,

викладач кафедри романо-германських мов Інституту іноземної філології
Херсонського державного університету

ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ШКОЛИ В УКРАЇНІ

У статті узагальнено напрацювання вчених з проблеми інформатизації освіти і виявлено актуальні питання, які потребують розв'язання на сучасному етапі розвитку вищої школи в Україні; проаналізовано чинники, які визначають необхідність інформатизації в галузі вищої освіти; визначено завдання науково-педагогічного забезпечення інформатизації освіти у вищій школі.

Ключові слова: інформатизація освіти, інформаційне суспільство, вища школа, вища освіта, інформаційно-комунікаційні технології.

Інформатизація освіти є важливим явищем сучасності, одним зі стратегічних напрямів інформатизації суспільства. В умовах переходу розвинутих країн світу від постіндустріального до інформаційного суспільства інформатизація освіти стає потужним ресурсом суспільства і держави. Вчені й практики сходяться на думці, що одним з головних напрямів і завдань інформатизації вищої освіти є розроблення і впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у процес професійної підготовки майбутніх фахівців вищої кваліфікації, адже на них покладається завдання подальшої розбудови українського суспільства. З огляду на це, метою цієї наукової розвідки є аналіз проблем інформатизації освіти у вищій школі. Досягнення визначеної мети, на наш погляд, буде результативним за умови розв'язання таких завдань:

1. Узагальнити напрацювання вчених з означеного питання і виявити актуальні проблеми інформатизації освіти на сучасному етапі розвитку вищої школи в Україні.
2. Проаналізувати чинники, які визначають необхідність інформатизації в галузі вищої освіти, визначити завдання науково-педагогічного забезпечення інформатизації освіти у вищій школі.

Вагомий внесок у розвиток інформатизації освіти в Україні належить таким вченим, як В. Биков, В. Глушков, М. Жалдак, В. Зайчук, В. Кремень, С. Ніколаєнко, В. Олійник, О. Співаковський, П. Таланчук та іншим. Аналіз наукових джерел дає змогу встановити, що проблеми інформатизації освіти розглядаються на соціально-економічному, філософському, науково-технічному рівнях.

На сучасному етапі розвитку вищої освіти в Україні вирішального значення набуває аналіз досліджуваної проблеми на психолого-педагогічному рівні, що дозволяє вирішувати питання, пов'язані з застосуванням нових інформаційно-комунікаційних технологій на базі комп'ютерної техніки для розв'язання актуальних педагогічних завдань.

Вихідним моментом цього локального дослідження є аналіз підходів до розуміння сутнісного змісту поняття «інформатизація освіти». Так, у «Енциклопедії освіти» пропонується визначення, яке, на нашу думку, є вичерпним: «Інформатизація освіти — упорядкована сукупність взаємопов'язаних організаційно-правових, соціально-економічних, навчально-методичних, науково-технічних, виробничих і управлінських процесів, спрямованих на задоволення інформаційних, обчислювальних і телекомунікаційних проблем, що пов'язані з можливостями методів і засобів інформаційних та комунікаційних технологій (далі — ІКТ) учасників навчально-виховного процесу, а також тих, хто цим процесом управляє та його забезпечує» [3, 360]. Проте узагальнення інформаційних джерел свідчить про неоднозначність позиції науковців і практиків щодо тлумачення означеного поняття. Поширеною є думка про те, що інформатизація освіти є синонімом комп'ютеризації освіти. Цілком погоджуємося з О. Хрестовським, який вважає, що ці поняття не можна ототожнювати, оскільки вони принципово різні, хоча й тісно пов'язані. На думку вченого,

суть інформатизації освіти в тому, що суб'єкту навчання стає доступним великий обсяг інформації в базах даних, базах знань, в експертних системах, комп'ютеризованих архівах, довідниках й енциклопедіях, до яких в даний час доступу немає [5]. Як показує аналіз наукових джерел, більшість дослідників дотримуються позиції, що інформатизація освіти — це окремий випадок комп'ютеризації. Тому широке коло дослідницьких та експериментальних завдань, пов'язаних з застосуванням нових ІКТ в галузі вищої освіти, вимагає розроблення, передусім, концепцій впровадження комп'ютерів в навчальний процес ВНЗ.

Б. Гершунський, узагальнюючи публікації з питань застосування комп'ютерної техніки, виокремлює такі *напрями дослідження актуальних проблем інформатизації освіти*:

- комп'ютерна техніка та інформатика як об'єкти вивчення;
- комп'ютер як засіб навчально-виховної діяльності;
- комп'ютер як компонент системи педагогічного управління;
- комп'ютер як засіб підвищення ефективності науково-педагогічних досліджень [1, 16].

У сучасних умовах розвитку вищої освіти в Україні запотребованими є методи збору, зберігання, обробки, передачі й представлення інформації з використанням комп'ютерів. Актуальною залишається сформульована наприкінці 80-х рр. XX ст. позиція В. Гриценко та А. Довгяло у визначенні загальних вимог (цілей) інформатизації освіти. На думку вчених, вони полягають у забезпеченні доступності знань і даних для кожного члена суспільства; розвитку інтелектуальних та творчих здібностей особистості; співпраці (обмін, солідарність); безперервного підвищення кваліфікації або зміні галузі професійної діяльності протягом життя кожного члена суспільства; гуманізації загальної освіти й виховання; навчального супроводу інформаційних технологій, загальної комп'ютерної грамоти; інтенсифікації навчання й освіти [2].

Теоретично значущими для реалізації завдань цього дослідження є умовиводи І. Роберта щодо основних чинників, які визначають необхідність прискореної інформатизації в галузі освіти [4]. Проаналізуємо їх у контексті актуальних питань інформатизації вищої освіти.

На нашу думку, студент на етапі набуття професійної освіти має усвідомити важливість підвищення якості фахової підготовки в галузі використання обчислювальної техніки, забезпечення проведення масового комп'ютерного навчання. По-друге, необхідність розв'язання завдань масової комп'ютерної грамоти має спонукати студента сучасного ВНЗ до набуття професійних компетентностей, специфічних якостей користувача різноманітних засобів інформатики і обчислювальної техніки, що є могутнім масовим засобом посилення його інтелектуальної діяльності. По-третє, майбутній фахівець має бути свідомий того, що його професійна діяльність буде спрямована на оптимізацію управління у сфері освіти, вдосконалення науково-педагогічних досліджень, посилення їх впливу на практику.

З огляду на викладене, актуальною є зміна змісту навчання, яке має здійснюватися за декількома напрямками, значущість яких може змінюватися з розвитком процесів інформатизації освіти. Перший напрям пов'язаний зі становленням навчальних дисциплін, що забезпечують загальноосвітню та професійну підготовку студентів в галузі інформатики. Другий — зміна наочного змісту всіх навчальних дисциплін на всіх рівнях вищої освіти. Третій напрям пов'язаний з глибинним впливом інформатизації на зміну цілей навчання студентської молоді.

Державна програма «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006–2010 рр. передбачає виконання комплексу завдань, які повинні забезпечити підвищення загальної інформаційної грамотності населення; оснащення навчальних закладів сучасним комп'ютерним та телекомунікаційним обладнанням; впровадження ІКТ у навчальний процес і проведення наукових досліджень, забезпечення доступу до національних і світових інформаційних ресурсів; залучення мережевих технічних ресурсів для забезпечення підключення наукових установ та навчальних закладів до Інтернету; розвиток технологій дистанційного навчання і використання їх для запровадження в Україні системи навчання протягом життя; розширення мережі електронних бібліотек навчальних закладів та наукових установ тощо.

У реалізації основних положень Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» необхідно виробити якісно нову модель підготовки члена майбутнього «інформаційного суспільства», для якого спроможність комунікації між людьми, активне оволодіння науковою картиною світу, гнучка зміна своїх функцій в праці, творче мислення стануть очевидною життєвою необхідністю. Виконання завдань Програма здійснюватиметься з урахуванням стратегії соціально-економічного розвитку регіонів, стану та перспектив розвитку інформаційних і комунікаційних технологій, новітніх досягнень в інформаційній сфері.

Аналіз тенденцій соціально-економічного розвитку суспільства, вітчизняного і зарубіжного досвіду інформатизації освіти дає змогу визначити завдання науково-педагогічного забезпечення інформатизації освіти на сучасному етапі розвитку вищої школи в Україні, які полягають в:

- 1) удосконаленні змісту навчального матеріалу, що входить у навчальні програми дисциплін, урахувавши застосування ІКТ;
- 2) розробленні нових підходів до реалізації міждисциплінарних зв'язків на основі використання ІКТ у навчальному процесі;

3) визначенні оптимальних ступенів оволодіння комп'ютерною грамотою у відповідності з базовими знаннями студентів у цій галузі;

4) розроблення методики застосування комп'ютерів для набуття студентами професійних компетентностей, створення пакетів прикладних програм.

Ураховуючи викладене, в опублікованих роботах з проблем інформатизації освіти нас більшою мірою цікавлять ті, які стосуються психолого-педагогічних можливостей використання ІКТ у професійній підготовці майбутніх фахівців вищої кваліфікації.

Розглянемо використання комп'ютерної техніки у вищій освіті за умови послідовної державної політики в галузі застосування ІКТ. При цьому комп'ютер розглядається не як предмет вивчення, а як засіб навчання. Використання комп'ютера в даному випадку не регламентується певними вказівками, а викладач вільний у виборі педагогічних методів. Вирішальним є не сам навчальний програмний засіб (навчальна програма певного типу), а спосіб роботи з ним.

На думку вчених, варіанти застосування комп'ютера як засобу навчання об'єднано в чотири групи, три з яких характерні для використання ІКТ в умовах реформування сучасної системи вищої освіти в Україні. Так, комп'ютер може бути допомогою у:

- 1) повторенні, закріпленні й контролі засвоєння навчальної інформації;
- 2) наданні навчальної інформації і моделюванні процесів та явищ, що вивчаються, роботі з редакторами текстів й іншими прикладними програмами;
- 3) використанні декількох мов, наприклад логотипу, що дозволяє реалізувати оригінальні підходи до конструювання знань, і формулюванні умовиводів.

Викладене дає підстави для здійснення певних **теоретичних узагальнень**.

1. Інформатизація у галузі вищої освіти повинна мати випереджальний характер і визначати інформатизацію інших напрямів суспільної діяльності. Успішне розв'язання проблем інформатизації освіти на сучасному етапі розвитку вищої педагогічної школи в Україні закладає соціальні, психологічні, загальнокультурні, професійні передумови інформатизації всього суспільства.

2. Інформатизація вищої освіти можлива за умови широкого впровадження в педагогічну практику психолого-педагогічних розробок, що дозволяють інтенсифікувати навчальний процес, реалізувати ідеї розвивального навчання в умовах інформаційного суспільства. Розвиток методів і організаційних форм навчання у вищій школі обумовлено можливостями ІКТ як інструмента людської діяльності і принципово нового засобу формування професійних компетентностей.

Перспективними науковими розвідками вважаємо дослідження проблеми формування професійної компетентності студентів сучасних вищих навчальних закладів засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гершунский Б. Г. Компьютеризация в сфере образования: проблемы и перспективы / Б. Г. Гершунский. — М. : Педагогика, 1987. — 264 с.
2. Гриценко В. Пути развития информатизация образования / В. Гриценко, А. Довгяло // Информатика и образование. — 1989. — № 6. — С. 3–12.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 1040 с.
4. Роберт И. Новые информационные технологии в обучении: дидактическая проблема, перспективы использования / И. Роберт // Информатика и образование. — 1991. — № 4. — С. 18–25.
5. Христичевский С. А. Информатизация образования / С. А. Христичевский. Информатика и образование. — 1994. — № 1. — С. 13–19.

В статье обобщены работы ученых по проблеме информатизации образования и выявлены актуальные вопросы, которые требуют решения на современном этапе развития высшей школы в Украине; проанализированы факторы, которые определяют необходимость информатизации в области высшего образования; определены задачи научно-педагогического обеспечения информатизации образования в высшей школе.

Ключевые слова: информатизация образования, информационное общество, высшая школа, высшее образование, информационно-коммуникационные технологии.

The article presents some general conclusions based on the analysis of academic works on the problems of informatization of education. It raises some topical questions on the agenda at the current point of Ukrainian higher school development, offers the analysis of the factors determining the demand for informatization of higher education and defines the tasks of the development of pedagogical support for the process of higher school informatization.

Key words: informatization of education, information society, higher school, higher education, information communicative technologies.